

Dominum laudavit et magnificavit *quia respexit humilitatem ancillae suae*, \* superbi autem et potentes ei non placuerunt; *et Altissimus exaltat omnes humiles*.<sup>1</sup> Vide ergo, carissime, ad humiles pacem accurrere. \*419

208 Demonstr. XXI, 9. [...] Ioseph namque a patre suo vestitus est tunica fimbriata; Iesum autem Pater eius corpore induit de Virgine [adsumpto]. PS  
I, 954

209 10. [...] Maria stabat super ripam fluminis, Moyse aquis innatante; Maria peperit Iesum, Gabriele angelo ei annuntiante. PS  
I, 959

210 Demonstr. XXIII, 20. [...] Iacob genuit Ioseph, et Ioseph vocatus est pater Iesu Christi; Iesus autem natus est de Maria virgine, e semine domus David, de Spiritu sancto, sicut scriptum est: *Ioseph cum Maria desponsata sibi, ambo de domo David*.<sup>2</sup> Et Apostolus testatur *Iesum Christum* fuisse ex Maria, *de semine David, in Spiritu sancto*.<sup>3</sup> Ioseph pater Iesu appellatus est, licet non sit ille de ipsius semine natus; verum paternitatis nomen ab Adam usque ad Ioseph \* per sexaginta et tres generationes derivatum est. Nomen paternitatis a Ioseph sublatum est, et Christo impositum. De Ioseph igitur nomen paternitatis, de Iohanne nomen sacerdotii accepit, et de Maria corpus induit, et nomen generationis suscipit. PS  
II, 63  
  
\*66

## MARIUS VICTORINUS Afer (ca 300 † post 362)

### ADVERSUS ARIUM

211 Lib. I, XXXV. [...] Λόγος est ad Deum, in confesso est. Quid est λόγος? Per quem omnia, et in quo omnia, et in quem omnia; istum esse et Iesum in confesso est. Quod λόγος est filius Dei, filius autem Iesus de quo dicit Paulus: *Qui nos eruit de potestate tenebrarum, et transtulit in regnum Filii charitatis suae*.<sup>4</sup> Quis igitur iste filius? Ipse, inquit, *in quo habemus redemptionem, per sanguinem ipsius, remissionem peccatorum*<sup>5</sup> nostrorum. Iste qui est? Qui natus est ex Maria. Quid deinde? Istud solum? Numquid maxime quod in eo, qui ex Maria erat? Erat et ante quam ex Maria. Quid autem inducit,<sup>6</sup> *qui est imago Dei*? Numquid hoc solum, de Maria? Non: PL  
8, 1067

<sup>1</sup> Lc. I, 48, 51, 52.

<sup>2</sup> Lc. II, 4, 5.

<sup>3</sup> Rom. I, 3, 4.

<sup>4</sup> Coloss. I, 13.

<sup>5</sup> Ibid. 14.

<sup>6</sup> Ibid. 15.

• EUSEBIUS EMESEUS († ca. 359): PG 86 513, 520, 545.

imago enim Dei ab aeterno imago. Si igitur in filio habemus spem, et ipse per sanguinem suum redemit nos; ipse autem imago est Dei; imago ergo filius est Dei. An ego dico istud? Non solus, sed et Paulus; quomodo enim dicit? <sup>1</sup> *Primogenitus omnis creaturae*. Quis primogenitus? Filius. Quis filius? Filius qui ex Maria. Quis filius ex Maria? Primogenitus totius creaturae. Quis totius creaturae primogenitus? Qui imago Dei est. Necesse est enim primogenitum esse ante omnem creaturam imaginem Dei. Quis autem est imago? Λόγος. Quis λόγος? Qui erat in principio. Sine enim imagine  
 \*1068 Deus quomodo? Et quis λόγος? <sup>2</sup> \* *Qui ad Deum erat, et per quem effecta sunt omnia, et sine quo effectum est nihil*. Quomodo imago λόγος est? Et λόγος filius? Et ipse qui de Maria? Magis autem qui in eo qui de Maria. Ex iis manifestum, si filius Dei redemit nos per sanguinem suum, qui de Maria filius est, et ipse imago est Dei; Dei est filius: si enim totius creaturae primogenitus, necessario filius, numquid alius? Absit: unigenitus enim Dei est filius. Necesse est ergo eundem ipsum esse filium, et imaginem, et eum qui de Maria. Quomodo enim imago Dei filius, si non primogenitus totius creaturae? Et quomodo imago Dei, qui Filius de Maria post omnia facta natus est? Manifestum ergo, quod ipse primogenitus. Quid vero quod natum est de Maria? Non creatura est: sed si filius Dei, imago Dei ante omnem creaturam natus est, ipse est in eo, qui de Maria natus est. Manifestum igitur quod ipse unigenitus.

PL  
8, 1083

LVI. [...] *Spiritus sanctus adveniet in te, et virtus Altissimi obumbrabit tibi.*<sup>3</sup> Natus est igitur Iesus Christus secundum carnem de Maria, et ex sancto Spiritu, virtute Altissimi. 212

PL  
8, 1084

LVIII. [...] Respondit igitur angelus Mariae et dixit illi: *Spiritus sanctus adveniet in te, et virtus Altissimi inumbrabit tibi.*<sup>4</sup> Haec duo in motu, quae sunt λόγος et sanctus Spiritus, ad id ut gravida esset Maria, ut aedificaretur caro a carne, Dei templum et domicilium advenerunt: sanctus quidem Spiritus potentia in motu, generationis enim principium motus; virtus autem Altissimi ipse λόγος est: *Virtus enim et sapientia Dei λόγος Iesus.*<sup>5</sup> 213

<sup>1</sup> Ibid.<sup>2</sup> Io. I, 2, 3.<sup>3</sup> Le. I, 35.<sup>4</sup> Ibid.<sup>5</sup> I Cor. I, 24.

● PL 8, 970, 1068, 1070, 1080, 1081, 1088, 1089, 1136, 1176, 1224, 1306, 1397. PL 8, 953: Epistolam ad Prosdocium IULII Pp. I, H. Lietzmann affirmat confectam esse a Timotheo, Apollinaris sectatore (cf. PLS I, 192).

■ PL 8, 1004 (cf. PLS I, 192, 193).

DE PHYSICIS LIBER <sup>1</sup>

- 214 XVII. Humana inspicientibus impossibile videtur esse quod dicitur, ut qui nasci debuit, contra naturam nasci praedicetur ex virgine; cum hoc in humanam rationem non cadat, ut praeter caeteros ita nasceretur, et sit ex matre filius sine patre: cum tamen maxime hoc ei conveniat, ne terrenum patrem habeat qui habet patrem coelestem. Nec negare patrem suum venerat, ut ex alio nasceretur; sed quod deerat in natura gignentis, mater ei sit virgo. Nec sub ista conditione nostrae generationis teneri debebat omnium procreator; cum etiam primi auctores non ex coitu sint generati. Multa quoque genera sunt in saeculo gignentium quae sine coniugio clam multis modis generantur. Conceptus vero ratio, caste inspicienti, possibilis. Ex Spiritu sancto praedicatur natus esse qui sanctus est; nihil incredibile. Sed inquinari sanctitas eius videtur ex permixtione; cum non sit permixtio. Interroganti enim virgini et causas conceptionis requirenti, angelus Gabriel ait: *Spiritus sanctus superveniet super te, et virtus Altissimi obumbrabit te*: nec utroque commixtionem nominans; sed superventu Spiritus, virtute Altissimi, coagulatur natura; ut quod in aliis semen efficit, adiungendo sanctius, \* ut decet Deo, per incontaminatum corpus virginis nasceretur. PL  
8, 1304

## S. HILARIUS Pictaviensis (ca 315 † 367/368)

## COMMENTARIUM IN MATTHAEUM (354?)

- 215 Cap. I, 1. [...] Quod vero Ioseph potiusquam Mariae nativitas recensetur, nihil refert: eadem enim est totius tribus atque una cognatio. Exemplum autem etiam Matthaeus et Lucas dederunt, patres invicem appellantes, non tam genere quam gente: quia ab uno tribus coepta, sub unius successionis et originis familia continetur. Cum enim filius David atque Abrahae esset ostendendus, quia ita Matthaeus coepit: *Liber generationis Iesu Christi, filii David, filii Abrahae*:<sup>2</sup> non differt quis in originis numero atque ordine collocetur, dummodo universorum familia coepta esse intelligatur ab uno. Ita cum eiusdem tribus sit Ioseph et Maria; dum profectus esse ex Abrahae genere Ioseph ostenditur, profecta quoque docetur et Maria. PL  
9, 919

<sup>1</sup> Opus attributum Victorino Petoviensi (Woehrer); vel cuidam autem Anonymo Afro saec. IV (Clavis 100).

<sup>2</sup> Matth. I, 1.